

BELÜGYMINISZTERIUM

Határórség

Politikai Csoportfőnöksége

SZOLGÁLATI HASZNÁLATRA!

19. J

056 sz. példány

646/1972.

Dr. Hellebrandt László

Herczeg Miklós

Minősítés törölve!

HÓK/s-5/7/1996
.....
aláírás

22

**A KIKÉPZŐPONTON FOLYÓ POLITIKAI
NEVELŐMUNKA FELADATAI, MÓDSZEREI
ÉS SAJÁTOSSÁGAI**

Kiadja:

a BM Határórség Politikai Csoportfőnöksége

1 9 7 2

10. J

65-228/70

646/1972.

Minősítés törölve!

Jóváhagyom:

SZABÓ GUSZTÁV s. k.,
vezérőrnagy

a BM Határőrség országos parancsnoka

HÖK/05/7/1986
.....
aláírás

U

**A KIKÉPZŐPONTON FOLYÓ POLITIKAI
NEVELŐMUNKA FELADATAI, MÓDSZEREI
ÉS SAJÁTOSSÁGAI**

Kiadja:
a BM Határőrség Politikai Csoportfőnöksége

1 9 7 2

A kiképzőponton folyó nevelőmunka tartalmi célkitűzéseit és konkrét feladatait az MSZMP Hór. PB és VB vonatkozó határozatai, a politikai csoportfőnök utasításai szabják meg. Módszertani vonatkozásban az eszmei-politikai nevelőmunka segítésére kiadott módszertani anyagokat kell felhasználni.

A sajátosságok figyelembevételén túl aknázzák ki az újrendszerű kiképzés olyan előnyeit, mint: az újrendszerű kiképzés és az új szabályzatok követelményei közötti összhang, a kiképzésnek a szolgálati feladatok módosulásához való igazodása és az, hogy a kiképzőponton hivatásos állományának stabilitása lehetővé teszi az oktatási, nevelési tapasztalatok folyamatos gazdagodását, a módszerek és eljárások tökéletesítését, összességében a politikai nevelőmunka hatékonyabb végzését.

A kiképzőponton folyó politikai nevelőmunkáért minden szinten a parancsnokok a felelősek. Az irányítás és ellenőrzés érvényesítésével, valamint a politikai munkában való aktív részvételükkel biztosítják a vonatkozó határozatok, utasítások maradéktalan végrehajtását.

1. A kiképzőponton végzett politikai nevelőmunkát befolyásoló legfontosabb tényezők:

a) A fiatalok bevonulásukkor egy teljesen új környezetbe és követelményrendszerbe kerülnek.

A bevonulással minőségi változás következik be a fiatalok életében. Megváltozik mindennapi tevékenységük színtere, iránya és ritmusa, megváltoznak a társadalmi kapcsolatok, változik a társadalmi munkamegosztásban elfoglalt helyük és szerepük, alapvetően módosulnak a fiatalok egyéni érdekvizonyai, erőteljesen növekednek a követelmények.

Mindezek következtében a katonaidő kezdetén a fiatalok különösen ellentmondásosan viselkednek.

Szokatlan a feszesen szervezett közösség, a szabályzat szerinti élet stb. Nincsenek meggyőződve napi tevékenységük szükségességéről, hasznosságáról, társadalmi, politikai funkcióiról.

Az eszmei-politikai munka fontos feladata, hogy segítse elő az ellentmondások feloldását, a beilleszkedés meggyorsítását és mindennapi tevékenységük társadalmi, politikai funkciójának megértését.

A beilleszkedést több tényező befolyásolja — elősegíti, vagy nehezíti —. **A beilleszkedést segítő tényezők közül a legfontosabbak:**

- A határőrség szocialista jellege, eszmei-politikai, cselekvési egysége, érdekazonossága a szocialista társadalommal;
- a határőrség minden szintű vezető állományának tudatos törekvése a beilleszkedés elősegítésére, s az ehhez szükséges pedagógiai, pszichológiai felkészültség megszerzésére való törekvés;
- a határőrségnél már szolgálatot teljesítő fiatalok alapjaiban jó közösségi szelleme;

A beilleszkedést nehezítő tényezők:

- A bevonulók jelentős része nem rendelkezik megfelelő ismeretekkel a fegyveres erőkről, a határőrségről, nem, vagy csak felületesen ismerik a katonai élet rendjét;
- bevonulásuk előtt kisebb társadalmi próbatételnek vannak kitéve, egyes esetekben lazábbak a normák;
- bevonulásuk előtti nevelésükben nem kap mindig kellő hangsúlyt az állampolgári fegyelemre nevelés és szakoktatás, ezért az utasításokat, parancsokat esetenként ellenszenvvel fogadják;
- gyakran nem kielégítő a katonai szolgálatra való fizikai, pszichológiai felkészültségük;
- negatív előítéletek tapasztalhatók egyrészt a bevonulók részéről a tisztességekkel és a hivatásos állománnyal szemben, másrészt a hivatásos állomány részéről a bevonulókkal szemben (nemzedéki műproblémák, túlzások, általánosítások stb.);

- a bevonulók egy részének az a téves szemlélete, hogy a korszerű technika könnyebbé teszi a katonai szolgálatot;
- a bevonulók több korosztályból tevődnek össze. Az ifjúkorban az egy-két év korkülönbség is sokat számít, ezt a politikai nevelőmunkában messzemenően figyelembe kell venni.

b) A megelőző társadalmi nevelés s ehhez való kapcsolódás.

A bevonuló fiatalok mindegyike valamilyen szintű és minőségű családi, iskolai, munkahelyi nevelésben részesült. Ezen kívül sok társadalmi hatás is éri őket. Ezen hatások között igen gyakori az ellentmondás, ami erkölcsi felfogásukat, kialakulatlan világnézetüket sok esetben még zavarosabbá teszi.

A bevonulás előtti neveléssel kapcsolatban figyelembe kell venni, hogy a család befolyása, nevelő szerepe az elmúlt évtizedekben csökkent, de még ma is a család az a társadalmi képződmény, amellyel számolnunk kell, mert a családban kialakult világszemléletet, nézetet a fiatalok magukkal hozzák a határórséghez.

A bevonulók nevelésénél figyelembe kell venni az iskola megnövekedett szerepét is. Az iskolában folyó, oktató-, nevelőmunkának tudat és magatartás formáló funkciója mellett nagy a honvédelmi jelentősége is. A katonai kiképzés erre az alapismeretre épül.

A nevelésben, az életre való felkészítésben jelentős szerepük van az ifjúsági szervezeteknek és kluboknak. Az egész személyiség szempontjából nem elhanyagolhatók az egyéb tudatos vagy spontán ráhatások sem (tömegkommunikációs eszközök, baráti kör, ellenséges propaganda stb.).

A tömegpolitikai munka végzésénél mindezeket a tényezőket figyelembe kell venni, ugyanakkor tudatosan úgy kell alakítani, biztosítani a különböző ráhatásokat, hogy az szerves részét képezze az egész életre kiterjedő szocialista nevelésnek, továbbá biztosítsa a határőr feladatokra való politikai felkészítést is.

c) A közösségek átmeneti jellege.

Bonyolulttá teszi és nehezíti a helyzetet, hogy a kiképzésen a katonai kollektívák csak kialakulóban vannak, átmeneti jellegűek és a rendelkezésre álló rövid idő alatt sem

állandóak. Az alap-, a határőr- és a szakkiképzés időszakában változnak. Ezért csak előkészítő szerepet vállalhatnak a későbbi közösségekbe való gyors, zökkenőmentes beilleszkedéshez. Ez a körülmény arra is int, hogy a közösségek vezetőit (raj, szakaszparancsnokok) igen intenzíven be kell vonni a tömegpolitikai munkába.

d) A kiképzés viszonylag rövid ideig tart és ezen belül is tagozódik.

A kiképzés első hat hetében az alapkiképzés során az újoncok azonos ismeretanyagot kapnak mind a katonai kiképzésben, mind a politikai oktatásban. Ez aránylag rövid idő. Ezért a kötelező jellegű rendezvényeket (politikai oktatás, politikai tájékoztató, párt- és KISZ-taggyűlések, stb.) kell elsősorban felhasználni mint agitációs formákat és mint a politikai információszerzés alapvető forrásait.

A napirendben biztosított „kultur-tömegmunka” idejét célszerű felhasználni az állomány aktív pihenésére, kikapcsolódására, szórakoztatására. Ez tartalmaz, jól szervezett kulturális nevelőmunkát igényel.

A tömegpolitikai munka tartalmi differenciálását követeli meg az újonckiképzés második időszaka. Itt már a szakkiképzésnek megfelelően is differenciálni kell. Különös gondot kell fordítani a tisztesiskola hallgatóinak nevelésére. Náluk a módszertani ismeretek nyújtása is előtérbe kerül.

A kiképzés viszonylag rövid ideje meglehetősen nagy tempót diktál, erőteljes az állomány igénybevétele, amit a tömegpolitikai munka tervezésénél, szervezésénél messzeemenően figyelembe kell venni.

2. A politikai nevelőmunka tartalmi és szervezeti sajátosságai a kiképzőponton:

- Az újoncok meggyőzése a szocialista világrendszer fegyveres felkészültségének szükségességéről, a Varsói Szerződés fegyveres erőinek békét biztosító szerepéről, s a harckészültség növelésének szükségességéről;
- megértetni, hogy hazánk biztonságos védelmét csak a Varsói Szerződéshez való tartozásunk biztosítja;
- bemutatni hazánk fegyveres erőinek, köztük a határőrségnek helyét és szerepét az egyesített fegyveres erők rendszerében;

- megértetni az állománnyal, hogy a katonai szolgálat miért szent kötelessége minden magyar fiatalnak;
- tudatosítani a határőrség politikai jelentőségét és internacionalista kötelezettségeit;
- bemutatni az imperializmust — különösen a NATO tag-államait — mint potenciális ellenséget, felkelteni az ellenség iránti gyűlöletet;
- bizonyítani a katonai rend és fegyelem nélkülözhetetlenségét, a fegyelmezetlenségek káros következményeit, mind a társadalomra, mind az egyénre nézve;
- megértetni az állam és katonai titok megőrzésének szükségességét, a titoktartás megszegésének súlyos következményeit, az oktan fecsegés káros voltát;
- elősegíteni az elvtársiasság, bajtársiasság kialakulását, magyarázni szükségességét, bizonyítani az álbajtársiasság türheterlen voltát, s esetenkénti súlyos következményeit;
- mozgósítani az újoncállományt a kiképzési anyagok minél tökéletesebb elsajátítására;
- biztosítani az őrsi életre való felkészítést.

I.

A SZEMÉLYI ÁLLOMÁNY MARXISTA—LENINISTA OKTATÁSA A KIKÉPZŐPONTON

A kiképzőpontokon mind a hivatásos, mind a sorozott állomány marxista—leninista oktatása a BM Határőrség politikai csoportfőnökének Oktatási Utasítása szerint történik. Az a tény, hogy a kiképzőpontok állandó kerettel rendelkező bázisok, szükségessé teszi a marxista—leninista oktatással kapcsolatban néhány módszertani kérdés tisztázását.

1. **A hivatásos állomány marxista—leninista oktatásának megszervezését** megkönnyíti, hogy a kiképzőpontokon szolgálatot teljesítő tisztek, tiszthelyettesek többsége propagandista. Az Oktatási Utasítás értelmében a marxista—leninista oktatás alól felmentést kapnak — bizonyos oktatási intézményekben

tanulókon kívül — a szakaszparancsnokok, a század politikai helyettesek és a politikai apparátus, — rendszeresen propagandamunkát végző — tagjai.

Kiképző ezrednél, zászlóaljnál szervezzenek önálló oktatási csoportokat.

Az oktatási besorolásra vonatkozó javaslatot a kiképzőpont politikai helyettese állítsa össze. A beosztást és a propagandista személyét magában foglaló javaslatot a politikai osztályvezető hagyja jóvá.

A sorozott állomány politikai oktatása nem a határőrizeti évhez, hanem a kiképzés megindulásához és befejezéséhez igazodik. A politikai oktatás heti 6 órában történik, az Oktatási Utasításban meghatározott tematika szerint.

- a) **Az újonckiképzés** első hat hetében azokat a témákat dolgozzák fel, melyeket a határőröknek az eskü letétele előtt meg kell ismerniök. A további hetekben párhuzamosan, két különböző tematika szerint tartásuk a politikai oktatást: a határőr és szakkiképzésben résztvevők, valamint a tisztesiskola hallgatói számára.

A váltás miatt az alegységeknél a politikai oktatás évenként két (esetenként három) esetben, három héten át szünetel. A háromhetes oktatási szünetek az alegységek leszerelésre nem került állományát és a kiképzőpontról oda bevonult határőröket érintik, a tisztesiskolák hallgatóit pedig nem. A tisztesiskola befejezése után a tisztesek megérkezése az alegységekhez időben egybeesik a politikai oktatás újrakezdésével.

A sorozott állomány propagandistáit módszertani tanfolyamokon és a század politikai helyettesek által hetenként tartott foglalkozásokon készítsék fel feladataik ellátására.¹

A módszertani tanfolyamok tematikáit a politikai osztály utasítása alapján kell összeállítani. Levezetésükre a kiképzés megindulása előtt, és a hatodik kiképzési héten kerül sor.

¹A kiképzőpontokat a Politikai Csoportfőnökség Agit. prop. kult. osztálya folyamatosan ellátja módszertani kiadványokkal, hogy a propagandisták megismerhessék a politikai oktatás korszerű elveit és eszközeit.

A tematikában szerepeljen az előző újonckiképzésen végzett politikai oktatás tapasztalatainak, hatásának elemzése, az oktatandó témákkal kapcsolatos fontosabb elméleti és módszertani kérdések megbeszélése. Ismertessék a részletes órafelosztást, s tájékoztassák a propagandistákat arról, hogy központilag milyen filmeket, diafilmeket és szemléltető anyagot biztosítanak a részükre.

A század politikai helyettesek hetenként rendszeresen beszéljék meg a propagandistákkal a következő oktatási napon tartandó ismeretek bővítése és csoportos beszélgetés levezetésével összefüggő kérdéseket. Ellenőrizzék a szakaszparancsnokok — a feldolgozandó témával kapcsolatos — ismereteit.

Az újoncok a kiképzőponton vesznek részt először politikai foglalkozáson. Véleményük, itt szerzett benyomásaik alapján formálódik. Az előadásoktól és a foglalkozások többi mozzanataitól, azok légkörétől függ, hogy megkedvelik-e a politikai oktatást. Ezért a Politikai Csoportfőnökség részéről fokozottak az elvárások.

Az oktatási napok álljanak három mozzanatból.

A bevezető előadás egy, maximálisan két óra lehet. Tartható századonként, vagy együtt, több század részére. A bevezető előadáson a szakaszparancsnokok vegyenek részt. A bevezető előadás legyen propagandisztikus, érvelése igaz, egyszersmind agitatív. Alapvető követelmény a szemléltetés, a témának megfelelő módon.

A propagandista — az előadásra való felkészülés során — **vegye figyelembe** a hallgatóság: a kiképzőpont, a század összetételét, politikai tájékozottságát, a témával kapcsolatos addigi ismereteit. (Ebben a munkában jól hasznosítható az információ segítségével összegyűjtött, gondosan értékelt anyag.) Az előadást olyan színvonalon tartsa a foglalkozás vezetője, amely megfelel a hallgatóság ismeretszintjének.

A propagandistáknak az sem kerülheti el a figyelmét, hogy a kiképzőpont, illetve a század, vagy szakasz milyen alegységhez, milyen beosztásba, vagy beosztásokba képezi ki a határőröket. (Pl.: A határőrség szerepe, feladatai... — téma oktatásánál számos kérdés felvetése, tárgyalása attól függ, hogy a kiképzés után őrsre, FEP-re, híradó alegységhez, műszaki, gk. vezető, vagy más beosztásba kerülnek az elvtársak).

Az oktatási napot nem kell feltétlenül bevezető előadással kezdeni. Elképzelhető pl. a foglalkozás filmvetítéssel való indítása is.

Az ismeretek bővítésének alapvető feladata az érzelmi hatás fokozása, a témával összefüggő anyagok ötletes felhasználásával. Az ismeretek bővítésének érzelmi hatása nemcsak az anyagok kiválasztásán, hanem a hogyanon is múlik. Rossz felolvasással, helytelen hangsúlyozással a legsebb vers is hatástalanná válik.

Az ismeretek bővítése terveket a kiképzőpont politikai helyettes készítse el. A rendelkezésre álló idő 60—70 %-ára kötelezően határozza meg a feldolgozandó anyagot. A további idő felhasználását bizza a század politikai helyettesekre és a szakaszparancsnokokra.

A „**Szemelvények, versek, dokumentumok**” — című kiadvány felhasználása alapvető követelmény. Mégsem építhet egyedül erre a segédkönyvre a propagandista. A szemelvénygyűjtemény elsősorban azoknak a témáknak a feldolgozását segíti, melyek oktatására a kiképzésen minden esetben sor kerül. (A katonai eskü; A határórség szerepe, feladatai társadalmi rendünk védelmében; A határmenti lakossággal való együttműködés jelentősége.) E témákkal kapcsolatban sem ad a kiadvány helyi vonatkozású anyagot, s nem mutatja be a határórség hősi halottait.

A szemelvénygyűjtemény számos térképet, vázlatot, grafikonot tartalmaz. Ezeket nem helyes eredetiben felhasználni. (A végvárat, a határőr községeket, az úttörő határőr szakaszokat ábrázoló vázlatokat a határőr kerület működési területére vonatkozóan készítsék el, az idegenforgalommal kapcsolatos grafikonokat a kerület FEP-jeire vonatkozóan is állítsák össze, s az említetteket használják fel a foglalkozások szemléltetésére.)

A politikai oktatás nem állandó témáiból tartandó ismeretek bővítésén feldolgozandó anyagok kiválasztását a kiképzőponton kell elvégezni, — nem egyszer s mindenkorra, hanem — minden kiképzés előtt. Az újságcikkek, dokumentumok bizonyos része ugyanis gyorsan elavulhat, aktualitását vesztheti.

Szinesítsék a foglalkozásokat versekkel, elbeszélés és regényrészletekkel, a megyei lapok határórséggel foglalkozó

cikkeivel. Tartózkodjanak az elméleti, katonai folyóiratok tanulmányainak felolvasásától az ismeretek bővítésén.

Vonjanak be minél több — erre alkalmas — újoncot a foglalkozásba. Bízzák meg őket részfeladatokkal (vers, szemelvény felolvasása, szemléltető eszköz rajzolása stb.) s e feladatokra gondosan készítsék fel őket.

Az ismeretek bővítésén lehetőség van a rendelkezésre álló technikai eszközök (diavetítő, filmvetítő, magnetofon, TV, rádió) ötletes felhasználására.

- Célszerű a foglalkozáson diafilmek, esetenként egyes filmkockák vetítése;
- A BM Filmlaboratórium, a Mafilm Katonai Stúdió filmjeivel rendszeresen színesítsék a foglalkozásokat. A film azonban nem töltheti ki a rendelkezésre álló teljes időt. Továbbá, csak a témához szervesen kapcsolódó és helyesen alkalmazott film segíti célkitűzéseinket.

A technikai eszközök felhasználására vonatkozóan segítséget ad „A politikai oktatás módszertana” II. fejezete; a „Nevelés oktatás módszertana” 3. füzet: „Technikai eszközök a sorállomány politikai oktatásában”; 4. füzet: „A tömegkommunikációs eszközök felhasználása a sorállomány politikai oktatásában.”

Az ismeretek bővítésén mutassanak be és szólaltassanak meg:

- kiváló, több határsértőt elfogott határőrököt,
- a határőrség veteránjait,
- bennünket segítő határmenti lakosokat, stb.

Gondos előkészítés, a megszólaltatás mozzanatainak jó kidolgozása után megfelelő hatást érhetünk el.

A csoportos beszélgetésen pártszerű, vitázó légkört alakítson ki a propagandista. Az oktatást a sorozott állomány politikai közéletének egyik fórumának kell tekinteni. A szakaszparancsnok legyen egy személyben a foglalkozás vezetője és a határőrök vitapartnere. Törekedjen arra, hogy a foglalkozás résztvevői a téma egyes kérdéseivel kapcsolatban elmondják a saját véleményüket. A vitás kérdéseket ne tekintély alapon, hanem logikus, meggyőző érvelés

nyomán zárja le. A csoportos beszélgetés végén röviden foglalja össze az elhangzottak lényegét.

A tisztések az újoncokkal együtt vegyenek részt az oktatási napon, legyenek a foglalkozás aktív résztvevői.

- b) **A tisztisiskola** hallgatói továbbra is a „Pedagógiai és lélektani alapismeretek” — tankönyvet dolgozzák fel a politikai oktatáson.

A tisztisiskola propagandistái részére tartsanak egynapos módszertani tanfolyamot. Célszerű, ha ezen az összevonáson a szakasziparancsnok-helyettesek és a rajparancsnokok is résztvesznek.

A tanfolyam tematikáját annak a követelménynek figyelembevételével állítsa össze a politikai osztály, hogy a tisztisiskolán nemcsak a tankönyv feldolgozása, hanem a tanultak gyakorlatban való alkalmazásának oktatása is cél. A pedagógia, lélektan egyes kérdéseiről szakemberre bízák az előadás, megbeszélés megtartását a tanfolyamon.

A bevezető előadás célja a tananyag legfontosabb kérdéseinek közérthető, világos kifejtése. Az előadás nem jelentheti a tankönyv fejezeteinek felolvasását. A tansegédletben közölt vázlatra építve, a kötelező irodalomra támaszkodva világosan ki kell fejteni az egyes fejezetekben szereplő fogalmak tartalmát, megmagyarázni a fontosabb gondolatokat, s megvilágítani a tanultak gyakorlati alkalmazásának lehetőségét.

A bevezető előadást a „Pedagógiai és lélektani alapismeretek” anyagából nem ismeretek bővítése, hanem csoportos felkészülés követi. Ennek magában kell foglalnia a jegyzetek tanulmányozását, a tankönyv és a hallgatók részére javasolt irodalom feldolgozását akár egyéneként, akár rajonként, tanulókörben.

A csoportos beszélgetés feladata több, mint a tanultak ismeretének, megértésének az ellenőrzése. A foglalkozáson — konkrét, nem a tankönyvben levő példák segítségével — meg kell beszélni a pedagógiai elvek gyakorlatban való alkalmazásának módját, lehetőségét.

A politikai tájékoztatók egy része a kiképzőponton kapcsolódjon a politikai oktatás témáihoz, egészítse ki azokat, segítse elő megértésüket.

A kiképzőpont politikai munkásai tervszerűen, rendszeresen ellenőrizték a politikai foglalkozásokat. Gyűjtsék és elemezzék a tapasztalatokat. Menetközben szüntessék meg a hiányosságokat, a jó tapasztalatokat, helyes módszereket pedig tegyék az aleggység propagandistáinak közkincsévé. A politikai oktatás — a kiképzés teljes időszakára vonatkozó — részletes értékelése, a soronkövetkező kiképzés indulása előtt tartandó propagandista tanfolyamon történjen. A kiképzőponton folyó szocialista versenyt az utasításban meghatározottak alapján kell szervezni.

A kiképzőpont politikai apparátusa nagy gondot fordítson a versenymozgalomba való benevezés politikai előkészítésére, széleskörű kibontakoztatására, az élenjárók népszerűsítésére, a nyilvánosság biztosítására, a folyamatos és reális értékelésre.

II.

AZ ELŐADÁSOS PROPAGANDA A KIKÉPZŐPONTON

A kiképzés idején végzendő előadásos propaganda alapvető feladata, hogy — a személyi állomány érdeklődéséhez igazodva — színes, s változatos módon ismertesse, magyarázza a párt, a kormány politikáját.

A politikai oktatáshoz kapcsolódva, s azzal kölcsönhatásban segítse elő a politikai ismeretek gyarapítását, a szemléletformálást. Tájékoztassa az állományt a kül- és belpolitikai eseményekről, időszerű gazdaságpolitikai kérdésekről, s adjon segítséget a helyes következtetések levonásához. Mozgósítsa a személyi állományt a kiképzési, a határőrizeti feladatok eredményes végrehajtására.

1. Az előadásos propaganda tartalma, területei.

Az előadásos propaganda tartalmát jelentős mértékben az aktuális politikai események, a személyi állomány összetétele és érdeklődése, a kiképzési időszak feladatai befolyásolják.

Mindezek mellett is — a célirányos nevelőmunka érdekében — az alábbi területekre kell nagy figyelmet fordítani:

- a kül- és belpolitikai kérdésekkel foglalkozó tájékoztatókra,
- határőrizeti, határforgalmi (idegenforgalmi) helyzet, s feladatok ismertetésére,
- az állambiztonsági és jogpropagandára,
- a határőrizetben alkalmazott technikai eszközök szerepének bemutatására.

a) Kül- és belpolitikai tájékoztatók.

A párt politikájának ismertetésére, a különböző kül- és belpolitikai kérdésekről való gyors tájékoztatás érdekében a sorállomány részére — rendszeresen — hetenként egy óra (indokolt esetben ezen kívül is) politikai tájékoztatót kell tartani. E tájékoztatókat a KISZ szervezet által szervezett ifjúsági gyűlésekkel, előadásokkal — tartalmában és idejében — össze kell hangolni.

Ahol a kiképzőpont nem a ker. pság. székhelyén van, a hivatásos állomány tájékoztatóit a ker. politikai osztály irányításával kell megszervezni, havi 3—4 órában.

A kiképzés kezdeti időszakában szervezett tájékoztatók témáit — az aktuálisság alapvető igénye mellett — úgy kell megszervezni, hogy a személyi állomány egészének érdeklődését felkeltse.

A később tartandó tájékoztatók témáinak kiválasztásánál vegyék figyelembe az információban összegezett tapasztalatokat, a felvetett kérdéseket, illetve a reagálásból eredő következtetéseket, tanulságokat.

A tájékoztatók előadóit gondosan kell kiválasztani. A téma jellegétől függően — időnként — a helyi párt- és állami vezetőket is be kell vonni.

b) A határőrizettel, határforgalmi helyzettel (eseményekkel) foglalkozó tájékoztatók.

A határőrizettel, a kiképzés helyzetével foglalkozó tájékoztatók segítsék elő az állomány határőrizeti kiképzését, s a szolgálati feladatok végrehajtását.

Az újonckiképzés idején tartandó előadások, élménybeszámolók, elfogásról szóló ismertetések — kapcsolódva a

szakkiképzéshez és a politikai oktatáshoz — az őrsi élet iránti érdeklődés felkeltésére, a határszolgálat szépségeinek és nehézségeinek reális bemutatására irányuljanak. El kell érni, hogy már az újonckiképzés idején a sorállományban reális kép alakuljon ki az őr életéről és feladatairól. E tájékoztatókon szóltassanak meg őrön, FEP-en szolgálatot teljesítő határőröket, tevékenységünket segítő polgári lakosokat.

A tisztesiskola, illetve a szakkiképzés időszakában folyó előadásos propaganda az alparancsnokoknak, a szaktevékenységnek a határőrizetben betöltött szerepével foglalkozzon. A tájékoztatók, ismertetések, ankétok témáit célirányosan, a kiképzés jellege és követelménye szerint kell megválasztani.

Szerepének megfelelő gondot fordítsanak a különböző kiadványok a „Hazáért”, „Határvidék”, „Határőrizeti kis-könyvtár” kötetei stb. propagálására. Ezek cikkeiből, a közölt témákból ankétokat, vitákat, konzultációkat kell tartani.

c) **Állambiztonsági propaganda.**

Az állambiztonsági propaganda fokozottabban szolgálja az állomány védelmét a káros ideológiai, politikai befolyások ellen.

Az állomány ébersége, ellenség iránti gyűlölete kialakítása, fokozása érdekében be kell mutatni és le kell leplezni az imperialisták céljait, módszereit, az ellenünk irányuló politikai, katonai tevékenységét.

Az alábbi témákból — a Pol. Csfség, az Elhárító Osztály által kiadott vázlat szerint — minden újonckiképzésen előadásokat kell tartani:

- Az állami és szolgálati titok. A titoktartás, az éberség követelményei, s megszegésének következményei.
- Az ellenséges hírszerző szervek tevékenysége a fegyveres erők ellen.
- A kémkedés, a hazaárulás, külföldreszökés. Egyes bűncselekmények feljelentési kötelezettsége, s az elmulasztás jogi következményei.

Az előadásokon kívül adott konkrét kérdéstről konzultációkat, oktató vagy játékfilmekről ankétot kell tartani. Egyes előadások megtartásába az elhárító tiszteket is vonják be.

Az előadások tartalmi mondanivalójának szemléltetése érdekében — vagy önálló programként — használják fel a témával foglalkozó játék és kisfilmeket, kiadványokat. Kifejező tartalmú képes és szöveges propaganda-anyagokból készítsenek plakátokat, tablókat.

A célirányos, speciális propagandát a tisztesiskolákon, illetve a szakkiképzés során a tisztesek szerepének, s a szakbeosztás (híradó, műszaki, útlevelkezelő) sajátosságának figyelembevételével — differenciáltan — tovább kell folytatni.

A jogpropaganda — a kiképzés mindkét időszakában — arra irányul, hogy:

- a törvények, rendeletek, szabályzatok előírásai betartását,
- a lakossággal, külföldi állampolgárokkal szembeni törvényes magatartást,
- a bűncselekmények, fegyelemsértések megakadályozását elősegítse.

Ezirányú propagandamunkát — főként — előadások, konzultációk, helytállásban kiemelkedő, vagy fegyelemsértést elkövető személyek megszólaltatásával, személyi állomány gyűlésen keresztül lehet végezni. Ezek során az alábbi főbb gondolatokat kell kiemelni:

- jogpolitikai elveink szocialista jellegét,
- a törvények, a szabályzatok előírásai betartásának fontosságát, jelentőségét,
- jogpolitikai elveink biztosítják az ember (hő) védelmét,
- mindezek megsértésének következményeit.

d) **A technikai propaganda.**

A határőrizetben alkalmazott különböző rendeltetésű technikai eszközök szerepét, jelentőségét, határőrizetre gyakorolt hatását — a kiképzéshez kapcsolódva — az alábbi tartalmi kérdéseken keresztül magyarázzák:

- a szocialista országok fejlett ipara (hadiipara) korszerű haditechnikát teremtett. Ebben elsősorban a Szovjet-unióknak van jelentős szerepe,

- a határőrizetben is egyre nagyobb szerepe van a technikának, ezért, kezelésének az ismeretére, az alkalmazás módjára, megóvására, karbantartására nagy gondot kell fordítani. Az alkalmazás sikere ezektől függ!
- az alkalmazásban az ember — a határőr — szerepe a meghatározó.

Az újonckiképzés idején főként a fegyverzet, a jelző és a híradó eszközök ismeretére, szakszerű kezelésére kell mozgósítani. A szakkiképzés során a szakterületen alkalmazott speciális eszközökkel célirányosan és kiemelten foglalkozzanak. A tisztesiskolákon az alegységeknél lévő technikai eszközök alkalmazását, s ezekben a tisztesek szerepét szükséges hangsúlyozni.

Ezirányú propaganda munkában a szemléletességre nagy gondot fordítsanak. A rendezvényeket: technikai bemutatókkal, filmvetítéssel, tablók, felvételek, leporellók bemutatásával kell összekapcsolni. E rendezvények előadójának a technikai eszközt kiválóan ismerő szakembert kell felkérni.

A ker. politikai osztályok határozzák meg a speciális propaganda témáit, s nyújtsanak segítséget anyagok készítéséhez, a szemléltetést biztosító anyagok beszerzéséhez.

2. Az előadásos propaganda főbb módszerei:

- **Az előadás** a propagandamunka leggyakoribb módszere, amellyel nagy értelmi és érzelmi hatást lehet kiváltani. Ennek alapvető feltétele, hogy az előadó igényesen felkészüljön, s gondolatait szabadon (nem szöveget felolvasva) érthetően, logikus sorrendben, szemléletesen fejtse ki.
- Az **ankét** összetett hatáskifejtő lehetőségeit a propagandamunkában az eddigieknél jobban kell alkalmazni. Egy megtekintett film, vagy olvasott könyv mondani-valójának megértését, elfogadását az ankét jelentősen elősegíti. Nagy előnye a módszer alkalmazásának a párbeszéd forma.
- **Fórum.** Vitára, s véleménycserékre, az állomány által felvetett kérdések kifejtésére nagy lehetőséget ad.

Alapvető követelmény, hogy a konzultációt vezető jól felkészült legyen, nyílt, őszinte légkört teremtsen, az emberek merjék a kérdéseiket felvetni.

- **Vetélkedő.** Főként a tárgyi ismeretek gyarapításához nyújt segítséget. Játékos formája, a versenyzés izgalma és hatása élményszerűbbé teszi a politikai, katonai, gazdasági, technikai kérdésekkel való foglalkozást.
- **Látogatás ipari és mezőgazdasági üzemekben.** Nem tartozik közvetlenül az előadásos propagandához, de a tájékoztatókon, előadásokon ismertetett kérdések gyakorlatban történő megismerését elősegíti. Az alapvető célok elérése érdekében gondosan kell megválasztani a látogatás helyét, s a megismerés elősegítése érdekében a helyi vezetőktől rövid tájékoztatást kell kérni.

Az előadásos propaganda azonban nem pótolja az emberekkel való egyéni foglalkozást.

Fontos követelményként kell állítani a század és szakaszparancsnokokkal szemben beosztottaik megismerését.

A beosztottakról készített minősítések legyenek reálisak, adjanak számot személyiségük leginkább jellemző pozitív és negatív tulajdonságairól. Az állomány megismerésére használják fel a század, szakasz és rajgyűléseket.

III.

A POLITIKAI TÖMEGMUNKA MEGSZERVEZÉSE A KIKÉPZŐPONTON

a) Az agitációs munka:

Az agitációs munkát a kiképzőpontokon is a pártszervezetek irányítják. A szervezési feladatokat a politikai apparátus bevonásával végzik. Az agitátor csoportok magvát az állandó kiképzőkeret kommunistái képezik. A politikai apparátus az újoncok bevonulása után mérje fel a párt- és a KISZ-tagságot, s a kötelék-rendezéskor tegyen javaslatot arányos elosztásukra.

Az agitátor csoportok a bevonuló párttagokkal, majd a megalakuló KISZ alapszervezetek vezetőségeivel bővülnek. Szervezetileg, századonként (önálló szakaszonként) kell agitátor csoportot működtetni. Az említettekén kívül a csoportokat bővítsék a pár-

tonkívüli hivatásos állománnyal, tisztesekkel és a legaktívabb KISZ-tag újoncokkal.

Az agitációs munka konkrét feladatait a pártalapszervezetek, pártcsoportok határozzák meg. A politikai helyettesek pedig szervezik ezt a tevékenységet, átfogják az aktívacsoporthoz munkáját, segítenek, beszámoltatnak, ellenőriznek stb.

Az agitátor értekezleteket célszerű havonként tartani — indokolt esetben többször is összehívható. Levezetésére a politikai helyettes készüljön fel. Az agitátor értekezlet munkajellegű legyen.

Az agitátor értekezletek előzzék meg az információs jelentés elkészítését, hogy a jelentésekbe az értekezleten gyűjtött információs anyag is bekerüljön.

Az egyéni agitáció mellett céltudatosabban használják fel a tömegkommunikációs eszközöket, az írásos és képes kiadványokat.

b) Feladatok a politikai információ gyűjtése, elemzése és a visszacsatolás terén.

A politikai információ forrásai a kiképzőpontokon is lényegében azonosak mint a kerületeknél, illetve az alegységeknél (természetesen, értelemszerűen, a konkrét helyzetre vonatkoztatva). Lényegesen eltérő sajátosság, hogy a polgári lakosság hangulatának felmérésére kevesebb energiát kell fordítani. Ez nem jelentheti a területi szervekkel és lakossággal való jó kapcsolat kialakításának és fenntartásának elhanyagolását.

A kiképzőpontok információs rendszerével szemben támasztott sajátos követelmények:

- Mérje fel a bevonult újoncok politikai állásfoglalásának, meggyőződésének helyzetét, s folyamatosan kísérje figyelemmel a nevelőmunka és más tényezők okozta változásokat, hatásokat;
- hozza felszínre a polgári életből hozott negatív, esetleg ellenséges nézeteket, személeteket és magatartási formákat;
- érzékenyen jelezze a hangulatváltozásokat, legyen a megelőző tevékenység megbízható eszköze;
- nyújtson megbízható tájékoztatást az újoncok beilleszkedésének helyzetéről, a kollektívák formálódásáról stb.;

- jelezze a kiképzőkeret tagjainak esetleges túlkapásait, meg nem engedhető módszereit és az előforduló durvaságokat;
- jelezze a személyi állományról való gondoskodásban meglévő esetleges hiányosságokat.

A hangulati tényezők gyűjtésének, hangulatjelentések felterjesztésének rendje:

A kiképzőpontok politikai szervei külön füzetbe jegyezzék fel az alegységek hangulatjelentéseinek lényegét. Ennek alapján tegyenek jelentést a kerület politikai osztályra, a politikai osztály által meghatározott módon és időpontban.

Célszerű, ha a század politikai helyettesek az agitátor értekezletek füzetét használják fel a politikai információ rögzítésére. Egyrészt az értekezletek hozzászólásai eleve információk, másrészt az értekezletek közötti legfontosabb tapasztalatokat, jelzéseket is célszerű gyűjteni, mert ezek egyrészt az agitátor értekezleteken is reagálni kell valamilyen formában. (Válasz, feladatmeghatározás stb.).

Az információs jelentések tartalmára, felépítésére vonatkozóan a politikai csoportfőnök 1/1972. sz. utasítása a mérvadó.

A visszacsatolás gyorsasága mind az alegységek, mind a kiképzőpont törzse, mind pedig a kerület részéről rendkívül fontos. A tapasztalatok bizonyítják, hogy a megbízható információ, a gyors és helyes reagálás alapvetően befolyásolja a kiképzőpont erkölcsi, politikai, fegyelmi helyzetének alakulását.

c) A kulturális nevelőmunka terén.

A kulturális nevelőmunka fő célkitűzései, alapvető területei, formái és eszközei lényegében megegyeznek azzal, ami a határőrségnél általános. Figyelembe kell azonban venni, hogy az újonckiképzés a kulturális nevelőmunka kezdeti szakasza, ezért speciális funkciói vannak. **Ezek közül a leglényegesebbek:**

- Az eszmei-politikai nevelés segítése, az ismeretbővítés, az ízlésfejlesztés mellett fel kell mérni az újoncállomány kulturális színvonalát, valamint a kiemelkedően képzett és tehetséges egyéneket;

- meg kell ismertetni az állománnyal a határórség kulturális lehetőségeit, eszközeit, a kultúrmunka fő területeit;
- fel kell készíteni az újoncokat a kulturális életben való aktív részvételre;
- biztosítani kell a napi fizikai és szellemi erőfeszítések okozta feszültségek feloldását, a fáradalmak kipihenését, a felüdülést, felfrissülést.

A kiképzőpont politikai apparátusa körültekintéssel tervezze és szervezze a kulturális nevelőmunkát. A KISZ szervezetekkel együttműködve olyan programgazdagságról gondoskodjanak, hogy az újoncok szabad idejüket érdeklődésüknek megfelelően, hasznosan töltsék el. A szabadidő célszerű felhasználására tanítani és serkenteni, ösztönözni kell az újoncokat.

A határórségnél folyó kulturális nevelőmunka fő területei közül, illetve fő területein belül a következőkre kell a figyelmet összpontosítani.

- Az olvasás iránti érdeklődés felkeltése, az újoncok olvasási kultúrájának fejlesztése;
- a tömegkommunikációs eszközök kulturális adásainak, anyagainak tervszerű és célszerű felhasználása, az állománynak a helyes arányokra való szoktatása, az egyoldalúságtól való óvása;
- az újoncok tanításának megkezdése a filmek „látására”, helyes befogadására;
- az öntevékeny művészeti mozgalmon belül az előadó-művészetek művelésére való ösztönzés. Mivel nincs idő alaposabb műsorok betanulására, ezért — inkább a felmérés érdekében — célszerűbb ha ki—mit tud vetélkedőkön biztosítanak lehetőséget a műkedvelők fellépésére, tehetségük megmutatására, a képzőművész tehetségek felmérésére;
- célszerű különböző típusú, nem hosszú és nem túl nehéz szellemi vetélkedők, játékok szervezése, bármely témából ami közvetlen, vagy közvetett módon segíti a kiképzést és a nevelést, s ugyanakkor találkozik a katonák érdeklődésével is;

- a csapatstudiókat célszerűen fel lehet használni a zenei igény kielégítésére, illetve — bizonyos mértékig — a zenei ízlés fejlesztésére is (a tv-t, rádiót, ugyancsak).

Szorgalmazzák mozgalmi, ifjúsági és katonadalok, indulók megismertetését, a menetdal tanulását. Az ösztönzés érdekében célszerű menetdal-versenyt is szervezni;

- a helyi körülményektől függően számolni kell a külső lehetőségekkel is.

d) Az aktívák felmérése, kiválasztása és képzése.

A tömegpolitikai munka egyik fontos feladata, hogy felmérje, kiválassza az újoncok közül azokat a fiatalokat, akikre a politikai, szervezeti, kulturális munka terén, mint aktívákra a későbbiek folyamán is számolni lehet.

A felmérést egyszerű adatlap segítségével el lehet végezni.

Az aktíva képzés során a következő témákkal célszerű foglalkozni:

- a párt- és KISZ szervezetek alapvető funkciói és szervezeti felépítése a határórségnél. A KISZ szervezetek helye és szerepe az alegységek nevelési rendszerében. A KISZ alapszervezetek és vezetőségek munkastílusa;
- a KISZ munka tervezése, szervezése és végzése a határőrségi KISZ alapszervezetekben;
- az ifjúsági klub célja, szervezésével kapcsolatos feladatok és működésének mechanizmusa a határórségnél;
- az agitációs munka lényege, alapvető funkciói, a sorállományú agitátorok kötelességei, tevékenységük alapvető módszerei;
- a politikai információ szükségessége, lényege és feladatai, a KISZ alapszervezet és az agitátorok tennivalói az információs rendszerben;
- a politikai oktatás segítésének helye és módszerei;
- a kulturális nevelőmunka célja, feladatai, fő területei a határórségnél, a KISZ szervezetek helye és szerepe a kulturális munka végzésében.

Az előadások és foglalkozások megtartására kérjék fel a kerület párt- és KISZ bizottság tagjait, politikai munkásokat, s a helyi lehetőségek figyelembevételével területi szervektől is meghívhatnak előadókat.

A kiképzőponton folyó párt- és KISZ munkát az érvényben lévő határozatok és utasítások figyelembevételével kell végezni.

IV.

A KIKÉPZŐPONTON FOLYÓ POLITIKAI-NEVELŐMUNKA TERVEZÉSE, AZ ÉRTEKEZLETEK RENDJE

— A kiképző ezred (Z) politikai helyettese az alapkiképzés, a szakkiképzés, illetve a tisztes képzés időtartamára készítsen tervet.

(Szorosan kapcsolódjon a párt- KISZ és csúcsvezetőség tervéhez, kerülve a párhuzamosságot.)

— A század politikai helyettes két-hetente — a századparancsnok tervének megfelelően — készítsen tervet;

— A század politikai helyettesek részére az ezred (Z) politikai helyettes kéthetenként tartson értekezletet. Értékelje a századoknál folyó politikai nevelőmunka helyzetét, tapasztalatait, általánosítsa a helyes kezdeményezéseket és módszereket, határozza meg a soronkövetkező feladatokat;

— Az ezred (Z) politikai helyettes az apparátus tagjai részére kéthetenként — szükséglet szerint — tartson munkaértekezletet. (Célszerű, ha a megbeszéléseken a párttitkár és a KISZ csúcsvezetőség titkára is részt vesz.)

Az ezred (Z) politikai helyettes a politikai nevelőmunka helyzetéről rendszeresen tegyen jelentést az ezred (Z) parancsnokának.

Budapest, 1972. június 6.

Dr. ÁBEL LÁSZLÓ s. k.,
ezredes

a BM Határőrség politikai csoportfőnöke